

A Komplex Alapprogram a tanulói tapasztalatok alapján

Szerzők:

Józsa Krisztián, Révész László, Török Balázs

Lektor:

Hidas Zoltán

2020

Tartalom

1. A Komplex Alapprogram tanulói eredményessége	3
2. A minta és a vizsgálat körülményeinek bemutatása	3
3. A tanuló vizsgálatok eredményei	5
4. Melléklet.....	11

Jelen dokumentum „A köznevelés módszertani megújítása a végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentése céljából” (EFOP-3.1.2-16-2016-00001) – „Komplex Alapprogram bevezetése a köznevelési intézményekben” című pályázati program keretében készült. Készítette: Eszterházy Károly Egyetem - Komplex Alapprogram - Mérés, Értékelés, Minőségügy Munkacsoport. A munkacsoport folyamatos tájékoztatást nyújt a projekt eredményeiről és előrehaladásáról. További dokumentumok, jelentések elérhetők a <https://komplexalapprogram.hu/> „EREDMÉNYEK” menüpont alatt. Észrevételeiket, érdeklődésüket tisztelettel fogadjuk a torok.balazs.gyozo@uni-eszterhazy.hu címen.

1. A Komplex Alaprogram tanulói eredményessége

A Komplex Alaprogram alapkonceptiója alapján differenciált fejlesztésre alkalmas bevált gyakorlatokat, módszereket, tanulásszervezési módokat integrál, melyek a tanulói képességfejlesztésre fókuszálnak. Ezekhez a módszerekhez kapcsolódóan képességfejlesztő alprogramokat és adekvát tanítási stratégiát kínál. Tematikusan öt alprogram különíthető el, ezek a következők:

1. Digitális alapú,
2. Életgyakorlat-alapú,
3. Logikaalapú,
4. Művészetalapú,
5. Testmozgásalapú.

A program hatékonyságának vizsgálata során negyedikes tanulók körében két adatfelvételt végeztünk. Kontrollcsoportos kísérleti elrendezést alkalmaztunk.

A **tanulóvizsgálat** alapkérdése az volt, hogy kimutathatók-e szignifikáns változások és milyen területeken a kísérleti és a kontrollcsoport között a KAP beavatkozás hatására. A fejlesztő program eredményeként változnak-e az osztályközösségben a gyermekek közötti társas viszonyok?

2. A minta és a vizsgálat körülményeinek bemutatása

A vizsgálat során kontrollcsoportos kísérleti elrendezést alkalmaztunk. A kísérleti csoportba 1713 fő, a kontrollcsoportba 206 fő negyedik osztályos tanuló tartozott. A kísérleti csoportba tartozó tanulók a KAP öt alprogramjába kapcsolódhattak be. Az 1. táblázatban az alprogramokba bekapcsolódó tanulók létszámát összesítettük.

1. táblázat A minta eloszlása az alprogramokba bekapcsolódó tanulók létszáma alapján

	Részt vett (fő)	Nem vett részt (fő)
Testmozgásalapú alprogram	924	502
Logikaalapú alprogram	529	824
Művészetalapú alprogram	660	745
Digitális alprogram	618	780
Életgyakorlat-alapú alprogram	460	934

Forrás: KAP-MÉM Tanulói kérdőíves adatfelvétel (KAP - MÉM 2019. június)

Adatfelvétel, mérőeszköz

A 2018/19-es tanévben két tanulói adatfelvételt végeztünk a negyedikes diákok körében. Az első mérésre 2018 szeptemberében, a másodikra 2019 májusában került sor. A két mérés során azonos mérőeszközöket használtunk.

Én és az iskola c. kérdőív:

A vizsgálat során az Én és az iskola c. kérdőívet alkalmaztuk. A kérdőív két részre tagolódott.

Az I. részbe a tanulási motivációra és az iskolához kapcsolódó affektív változókra vonatkozó állítások kerültek. A következő affektív változókat fedték le az állítások:

1. Az iskola iránt érzett általános attitűd (Pl. Szívesen jövök iskolába.)
2. A tanárokhoz való viszony (Pl. Gyakran megbeszélek dolgokat a tanáraimmal.)
3. A kortársakhoz való viszony (Pl. Sok barátom van az iskolában.)
4. A tantárgyakhoz való viszony (Pl. A legtöbb tantárgyat érdekesnek tartom.)
5. Az iskolai környezethez való viszony (Pl. Jól érzem magam az osztályteremben.)
6. Családi támogatás (Pl. Segítenek otthon a házi feladat elkészítésében, a tanulásban.)
7. Kitartás az iskolai tanulásban (Pl. Addig dolgozom kitartóan egy feladaton, amíg végül meg tudom csinálni.)
8. Elsajátítási öröm (Pl. Örülök, ha megoldottam egy nehéz feladatot.)

A kérdőív I. részében 44 állítás szerepelt. Minden állításhoz 5-fokú Likert-skálát rendeltünk, ezen jelölték be a tanulók azt, hogy az adott állítást mennyire érzik önmagukra igaznak.

A kérdőív II. részében a fejlesztett kompetenciaterületek affektív változóihoz kapcsolódó állítások szerepeltek:

1. Testmozgásalapú alprogram (Pl. Szívesen mozgok, játszom, sportolok.)
2. Logikaalapú alprogram (Pl. Szívesen játszom logikai játékokat.)
3. Művészetalapú alprogram (Pl. Szeretek énekelni, zenélni.)
4. Digitális alprogram (Pl. Ügyesen használom a számítógépet, tabletet.)
5. Életgyakorlat-alapú alprogram (Pl. Szoktam segíteni az osztálytársaimnak.)

A kérdőív II. részében 43 állításról kellett eldönteni a tanulóknak, mennyire igaz rájuk.

A felsorolt változókon kívül demográfiai kérdésekre (születési idő, nem), tantárgyi attitűdökre és a jövőképre kérdeztünk rá egyszerű feleletválasztásos kérdések formájában.

Én és az osztályom c. kérdőív

Az Én és az osztályom c. kérdőív szociometriai kérdőív, mellyel a tanulók társas viszonyait vizsgáltuk egydimenziós szociometriai eljárás keretében. Négy pozitív választást és négy negatív választást kérő kérdést tettünk fel. Összesen tehát nyolc kérdést, mindegyiknél három-három osztálytársát tudta

megnevezni a tanuló. A kérdőívre így maximum 24 nevet tudott felírni, melyek között természetesen azonosak is lehetnek (egy-egy osztálytársát több kérdés esetében is odaírhatta). A négy-négy kérdés tartalmilag egymásnak megfeleltethető, egymás pozitív-negatív párjai. Példa a szociometriai kérdőív pozitív-negatív kérdéspárjára: Kiknek mondanád el a titkaidat? Kinek *nem* mondanád el a titkaidat? (Legfeljebb három nevet írhatasz!)

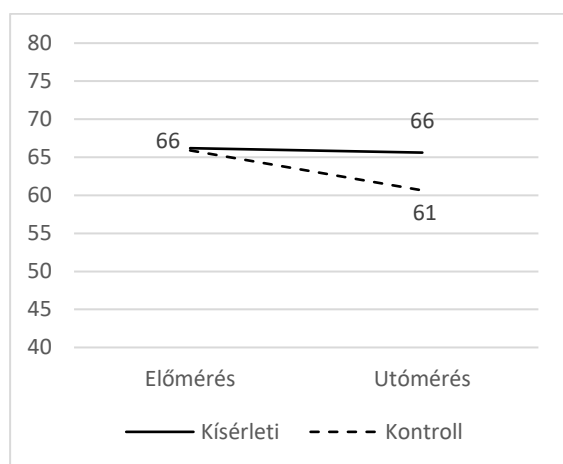
3. A tanuló vizsgálatok eredményei

Az elemzések során az *Én és az iskola* c. kérdőíven szereplő alskálákon vizsgáltuk meg azt, mennyiben változott az előmérés és az utómérés között a tanulók attitűdje az adott területhez. Az alábbi diagramok alskálánként ábrázolják a kísérleti és a kontrollcsoportban bekövetkező változásokat.

A vizsgálat eredményei közül kiemeljük azokat a területeket, melyeken a KAP beavatkozásának hatása kimutatható. Az iskola iránti általános attitűd alakulásában a kontrollcsoportban egy tanév alatt – más nagymintás vizsgálatokhoz hasonlóan – jelentősen csökkent a negyedik osztályos tanulók iskola iránt érzett általános attitűdje. A kísérleti csoportba tartozó tanulók attitűdje az elő- és az utómérés között nem változott. Feltehetően a kísérleti programban való részvétel segített abban, hogy a tanulók iskola iránti attitűdje nem változott, ellentétben a kontrollcsoportba tartozókkal.

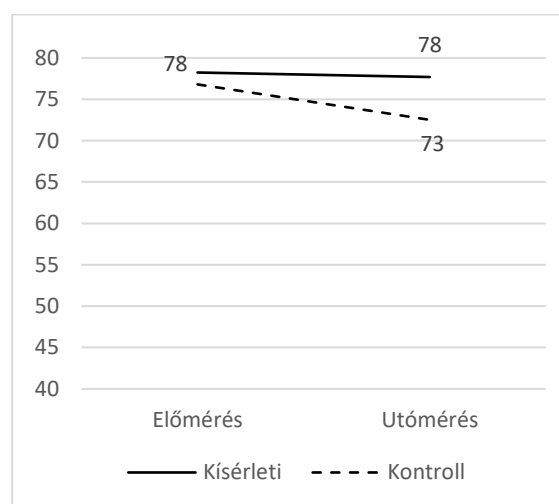
Hasonlóképpen alakult a tanulók tantárgyakhoz való viszonya is. A kísérleti csoport tanulói átlagosan ugyanolyan érdekesnek találták a tantárgyakat az előmérés és az utómérés idején. A kontrollcsoportba tartozó tanulók érdeklődése az egyes tantárgyak iránt lényegesen csökkent a tanév végére.

1. diagram Az iskola iránt érzett általános attitűd

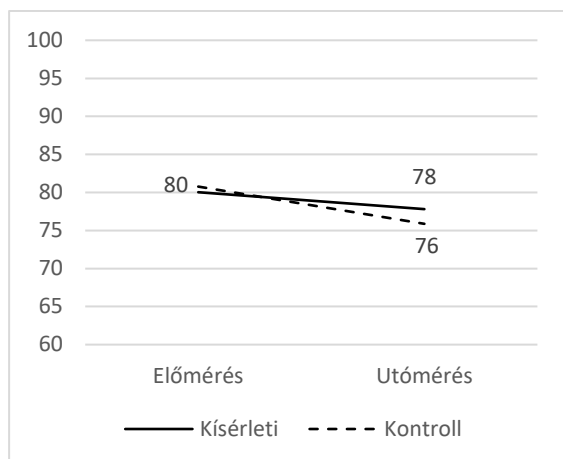
Forrás: KAP-MÉM Tanulói kérdőíves adatfelvétel (KAP - MÉM 2019. június)

2. diagram A tantárgyakhoz való viszony

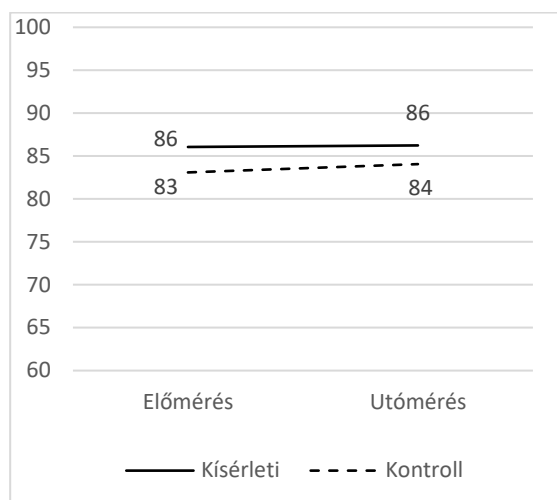

Forrás: KAP-MÉM Tanulói kérdőíves adatfelvétel (KAP - MÉM 2019. június)

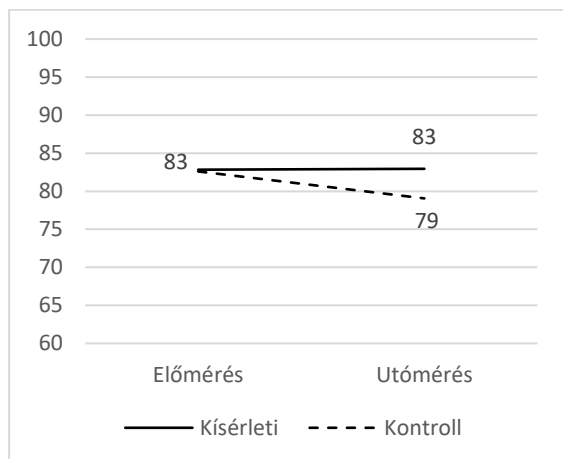
3. diagram Az iskolai környezethez való viszony

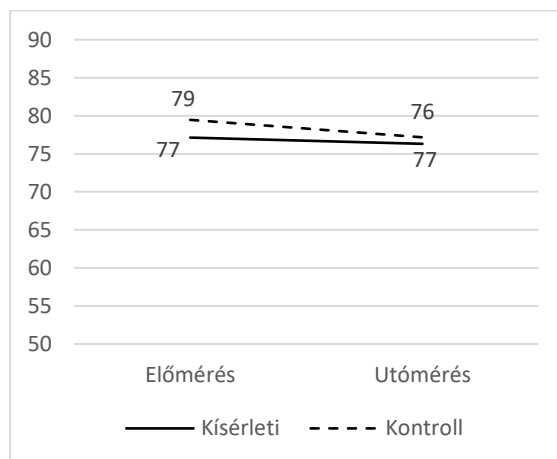
6. diagram Családi támogatás

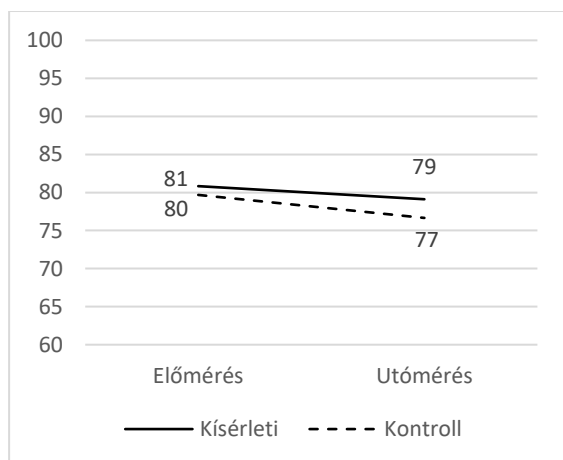
4. diagram A kortársakhoz való viszony

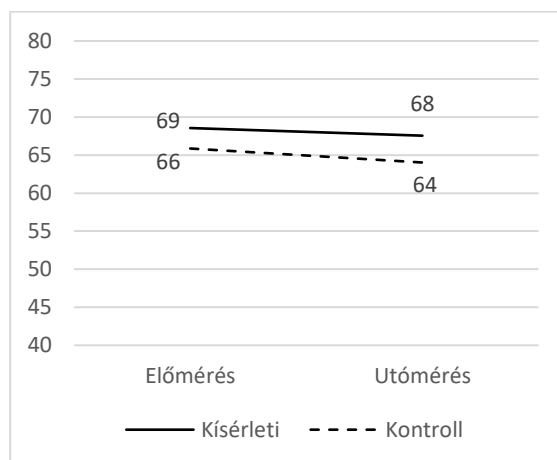
7. diagram Kitartás

5. diagram A tanárokhoz való viszony

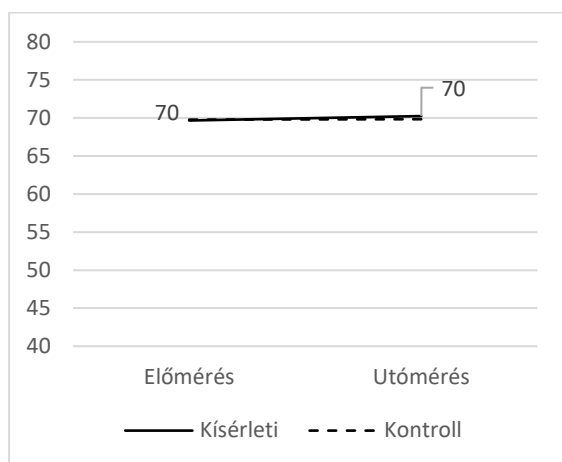
8. diagram Elsajátítási öröm

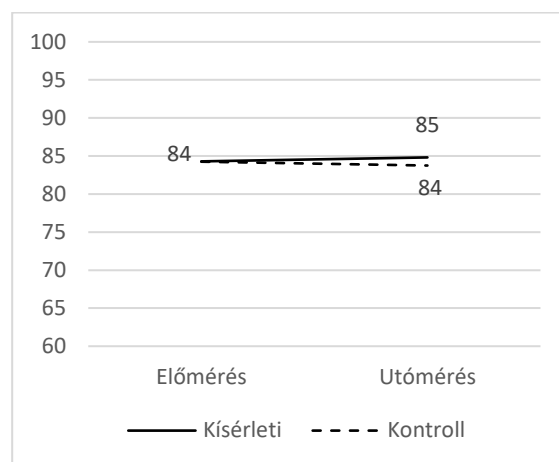
Forrás: KAP-MÉM Tanulói kérdőíves adatfelvétel
(KAP - MÉM 2019. június)

Forrás: KAP-MÉM Tanulói kérdőíves adatfelvétel
(KAP - MÉM 2019. június)

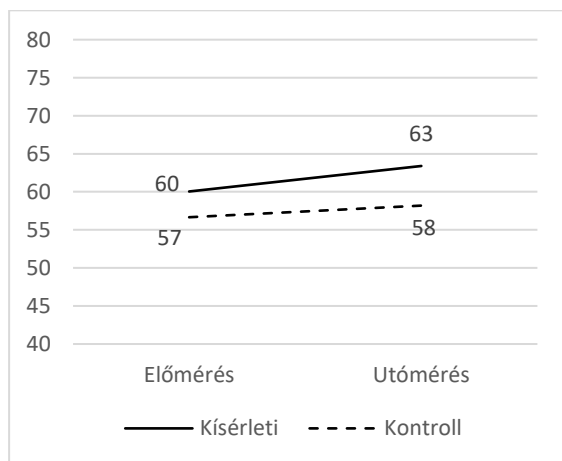
9. diagram Logikaalapú alprogram

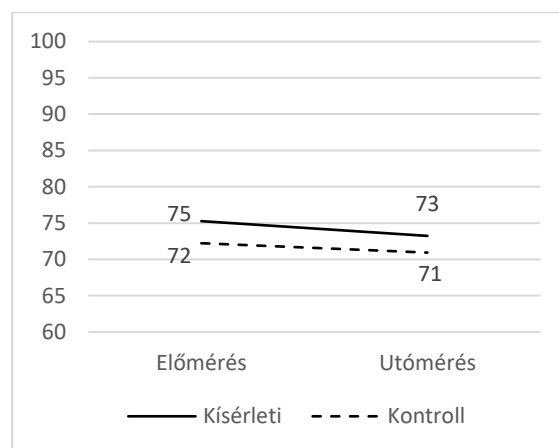
12. diagram Életgyakorlat-alapú alprogram

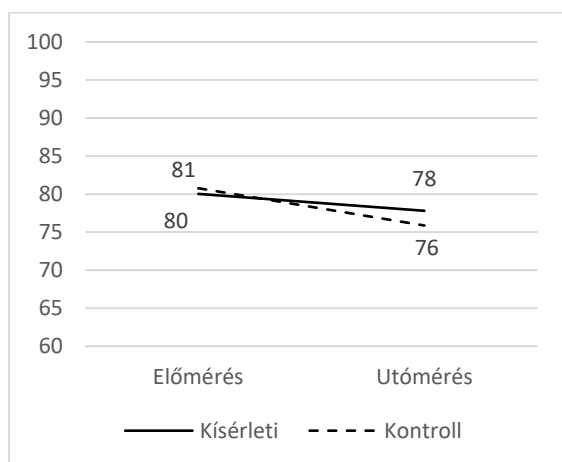
10. diagram Digitális alapú alprogram

13. diagram Művészetalapú alprogram

11. diagram Testmozgásalapú alprogram

Forrás: KAP-MÉM Tanulói kérdőíves adatfelvétel
(KAP - MÉM 2019. június)

Forrás: KAP-MÉM Tanulói kérdőíves adatfelvétel
(KAP - MÉM 2019. június)

Elkészítettük a Komplex Alapprogramba bekapcsolódó iskoláknak az iskola-, illetve osztály- és tanulói szintű jelentéseit. Az iskolai jelentésekben szerepelt minden összevont változó átlaga, szórása az előmérés és az utómérés idején, a két időpont közötti változás mértéke és a két időpontban mért attitűdátlag közötti korrelációs együttható.

A 2. táblázat alapján áttekinthetjük egy kiválasztott iskola eredményeit. A táblázatban dőlt betűkkel kiemeltük azokat a változásokat, ahol jelentősen növekedett a tanulók átlagos attitűdje. Így a példaként kiemelt iskola tanulóira jellemző, hogy a tanév során jelentősen nőtt az iskolai környezethez való viszonyuk, barátságosnak, esztétikusnak, biztonságosnak érzik iskolájukat, nemcsak a tanulásra, hanem a játékra, pihenésre is kedvező helynek találják. Ezen az alskálán ősszel 69%-pont, tavasszal 88%-pont volt az iskolai átlag, a két mérés eredménye között 18%-pontos emelkedés mutatható ki. Az átlag emelkedése mellett jelentősen csökkent a szórás, ami arra utal, hogy nincsenek olyan tanulók, akik az iskolai átlagtól jelentősen eltérően vélekedtek volna. Az előmérés és az utómérés eredménye között 0,35 a korrelációs együttható, ami közepesen erős kapcsolatot jelez, a tanulók attitűdjének rangsorában jelentős átrendeződések valósulhattak meg.

A kiemelt iskola tanulóinak kortársakhoz, tanárokhoz, tantárgyakhoz kapcsolódó attitűdje is nagymértékben emelkedett. Pozitív szignifikáns változás mutatható ki az elsajátítási öröm átlagos mutatóját tekintve is.

A tanulók alprogramok iránti viszonyulása minden esetben pozitív eltolódást mutat, de legnagyobb mértékben az Életgyakorlat-alapú alprogramot jellemző állításokban találunk pozitív eltérést.

2. táblázat A 65. kódszámú iskola eredményeit összesítő táblázat

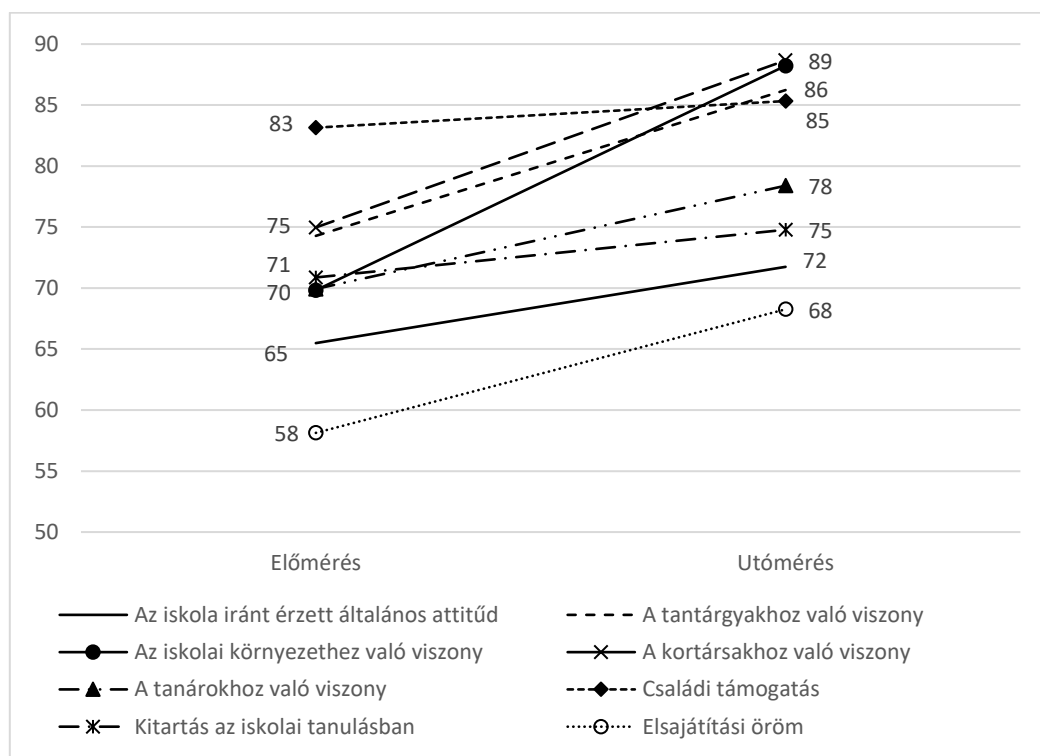
Kérdőív I. rész	Előmérés átlag	Előmérés szórás	Utómérés átlag	Utómérés szórás	Előmérés és utómérés különbség	Előmérés- utómérés korreláció
Az iskola iránt érzett általános attitűd	65,49	24,99	71,74	23,75	6,25	0,38
A tantárgyakhoz való viszony	74,28	26,70	86,23	12,96	11,96	0,56
Az iskolai környezethez való viszony	69,82	24,29	88,22	12,73	18,41	0,35
A kortársakhoz való viszony	74,97	22,38	88,66	11,58	13,69	0,14
A tanárokhoz való viszony	69,93	17,18	78,39	17,84	8,46	0,45
Családi támogatás	83,15	16,15	85,33	22,11	2,17	0,54
Kitartás az iskolai tanulásban	70,87	19,81	74,78	21,08	3,91	0,42
Elsajátítási öröm	58,13	21,50	68,26	17,43	10,13	0,41
Kérdőív II. rész						
Logikaalapú alprogram	66,90	23,87	71,09	19,65	4,18	0,49
Digitális alapú alprogram	56,52	13,65	60,09	16,88	3,57	-0,34
Testmozgásalapú alprogram	78,42	23,38	83,23	23,85	4,81	0,81
Életgyakorlat-alapú alprogram	74,07	21,84	86,66	14,43	12,59	0,41
Művészetalapú alprogram	74,28	20,30	79,63	21,68	5,36	0,60

Forrás: KAP-MÉM Tanulói kérdőíves adatfelvétel (KAP - MÉM 2019. június)

A tanulói kérdőív állításaiból képzett változók átlagos fejlődését a 14. diagramon ábrázoltuk. Az ábra jól szemlélteti, hogy a tanulói attitűdök minden változó esetén növekedtek, természetesen a növekedés mértéke eltérő. Ezekben a változókban az iskolával szembeni egyre növekvő elköteleződés, a tanárokhöz, tantárgyakhoz, osztálytársakhoz való egyre erősebb kötődés alátámasztja a KAP-program pozitív hatását a tanulók iskolai kötődésére vonatkozóan, ami nagyon fontos lépés az iskolai lemorzsolódás csökkentése érdekében.

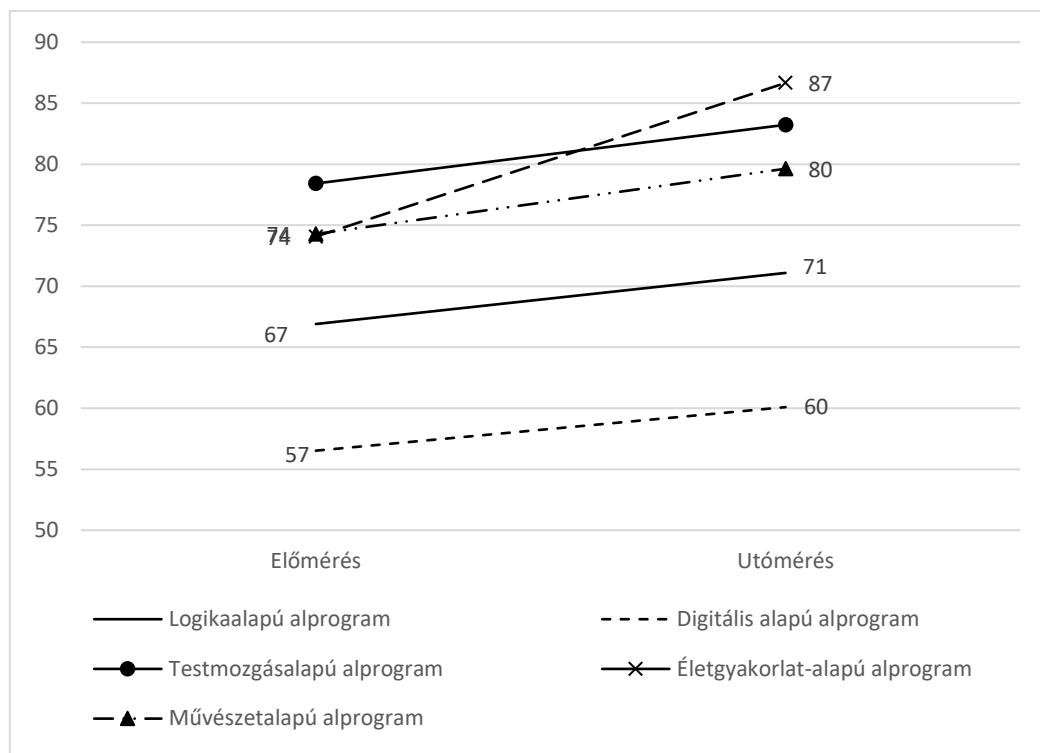
A 15. diagram az egyes alprogramokhoz kapcsolt affektív változók alakulását mutatja a kiválasztott iskola tanulóira. Az ötből négy alprogramban egyértelmű pozitív, de mérsékelt emelkedés tapasztalható az attitűdökben. Az Életgyakorlat-alapú alprogramban az ezektől eltérő erőteljes emelkedés azt mutatja, hogy a tanulók sokkal nagyobb kedvvel kapcsolódnak be a csoportmunkákba, egymás segítése, támogatása a tanév végén nagymértékben jellemző az iskola tanulóira.

14. diagram A tanulói kérdőív összevont változóinak átlagos fejlődése az előmérés és az utómérés között a 65. kódszámú iskolában

Forrás: KAP-MÉM Tanulói kérdőíves adatfelvétel (KAP - MÉM 2019. június)

15. diagram A fejlesztett kompetenciaterületek affektív változóinak átlagos fejlődése az előmérés és az utómérés között a 65. kódszámú iskolában

Forrás: KAP-MÉM Tanulói kérdőíves adatfelvétel (KAP - MÉM 2019. június)

Összegzésként megállapíthatjuk, hogy a KAP-nak kimutatható pozitív hatása van a tanulók körében mért affektív változókra. A bekövetkezett változásokban jelentős különbségek vannak a programban részt vevő iskolák között. Az egyes intézményekben más-más programelemek bizonyultak hatékonyabbnak.

4. Melléklet

Diagramok jegyzéke

1. diagram	Az iskola iránt érzett általános attitűd	5
2. diagram	A tantárgyakhoz való viszony	5
3. diagram	Az iskolai környezethez való viszony	6
4. diagram	A kortársakhoz való viszony	6
5. diagram	A tanárokhoz való viszony	6
6. diagram	Családi támogatás.....	6
7. diagram	Kitartás.....	6
8. diagram	Elsajátítási öröm	6
9. diagram	Logikaalapú alprogram	7
10. diagram	Digitális alapú alprogram.....	7
11. diagram	Testmozgásalapú alprogram	7
12. diagram	Életgyakorlat-alapú alprogram	7
13. diagram	Művészetalapú alprogram.....	7
14. diagram	A tanulói kérdőív összevont változóinak átlagos fejlődése az előmérés és az utómérés között a 65. kódszámú iskolában	9
15. diagram	A fejlesztett kompetenciaterületek affektív változóinak átlagos fejlődése az előmérés és az utómérés között a 65. kódszámú iskolában	10

Táblázatok jegyzéke

1. táblázat	A minta eloszlása az alprogramokba bekapcsolódó tanulók létszáma alapján.....	3
2. táblázat	A 65. kódszámú iskola eredményeit összesítő táblázat	8

Felhasznált irodalom

KAP - MÉM (2019. június): Tanulói kérdőíves adatfelvétel adatbázis (Én és az osztályom). KAP kipróbáló iskolák - összesített. Szociometria.